

עטרת שלוש

קול קאמרנא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרנא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ו

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק אדמו"ר שליט"א

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׁמִימוּ עָלֶיהָ קִמְצַת וַיִּקְרִיבוּ
לִפְנֵי הוֹי"ה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם (י א)

רבי ישראל מסאדיגורא זצ"ל זי"ע שאמר לפרש מש"כ (ויקרא יא) 'אש זרה אשר לא צוה אותם ותצא אש מלפני הו"ה וימתו וגו', וביאר הענין כי באדם צריך לעשות מצוה במסירות נפש כ"כ, עד אשר בשעת עשיית המצוה צריך להיות שתצא ממנו נשמתו וחיותו, ורק דמיונה היא ציווי הקב"ה וחיות המלך כביכול שנאמר בהם (ויקרא יח ה) 'וחי בהם' ואמרו חז"ל (יומא פ"ה): ולא שימות בהם. ואז נותנת המצוה חזרה חיות לאדם, וגם אצל נדב ואביהוא שהקטירו קטורת במסירות נפש יצאה נשמתם, ויען שלא היה מצוה, ע"ז לא חזרה החיות והנשמה בחזרה להם, כי הקב"ה לא צוה לתת אש מן הדייט, ובזה מדוקדק מש"כ בפסוק 'אשר לא צוה אותם' ע"ז 'וימתו' וגו' יען שלא היה מצוה שבכח המצוה היתה חזרת החיות בחזרה ע"י"ש.

ולכן נתגלגלו אח"כ נדב ואביהוא אצל פינחס בשעה שקינא במעשה של זמרי בן סלוא, כמו שמבאר בזה"ק (ח"ג רטו) וז"ל: בשעתא דקני פנחס על ברית קדישא, ועאל בגו כמה אוכלוסין, וסליק לון, לגיפין על רומחא, לעיניהון דכל ישראל. כד חמא שבטא דשמעון בכמה אכלוסין דאתו לגביה, פרחא נשמתיה מניה, ותרין נשמתין דהוו ערטיראין בלא דוכתא, אתקריבו בה, ואתכלילו כחדא, ואתהדרת נשמתיה, כלילא רוחא, דאתכליל בתרין רוחין נדב ואביהוא, ואתתקפו ביה, כדון רווח דוכתייהו, למיהוי כהנא רבא מה דלא אתחזי מן קדמת דנא.

והענין שנתגלגלו אצל פינחס דווקא, כי תיקון נדב ואביהוא היה במעשה הזה של פנחס, כי הרי אמרו חז"ל (סנהדרין פ"ב) דבועל ארמית קנאין פוגעין בו הוא הלכה ואין מוורין כן. שהיא כבחינת אינה מצווה ועושה. אבל מ"מ פרש"י על 'וירא פינחס' (כמדבר כה ו) ראה מעשה ונוכח הלכה, אמר לו למשה מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, א"ל קריינא דאירתא איהו ליהוי פרונוקא. מיד ויקח רומח בידו וגו'. ולכן ע"י שפינחס קיבל ציווי ממשותף רבינו, ע"ז באו נדב ואביהוא על תיקונם.

רעוא רעיון תשפ"ד לפ"ק

ולכן נתגלה הקב"ה להאבות הקדושים רק 'באל שדי' בחינת צמצום, שלא היה להם ההתגלות בשלימות ע"י שקיימו את המצוות באינו מצווה ועושה.

מה שאין כן משה רבינו שאצלו היה כל המצוות בדין מצווה ועושה, כי הרי כל גלות מצרים היתה כדי 'שבהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על החר הזה' (ג יב). ולכן ההתגלות למשה היה יותר מהאבות בשם הו"ה, כי איתא בזה"ק (ח"א כד) דכל פקודין דעשה ולא תעשה, כללו תליין מן שם הו"ה, כמה דאוקיימא רזא דא, שמי עם י"ה שם"ה מצות לא תעשה. וזכרי עם ו"ה רמ"ח מצות עשה. ולכן נתגלה למשה 'ושמי הו"ה' המרמז ליחוד עם השכינה כתרונם יונתן אפי' שכינתו וכמו שאומרים לפני כל מצוה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה לייחד י"ה בו"ה.

לפי הקדמה זו יכולים לומר ששורש החטא של נדב ואביהוא ויקריבו לפני הו"ה אש זרה אשר לא צוה אותם הוא כמו שרש"י ביומא (גג ד"ה מצות) אומר, שאף על פי שהורו כראוי, נענשו שלא נטלו רשות, וזהו דכתיב אשר לא צוה אותם ששעו כן בלי ציווי משה ואע"פ שהורו כראוי ע"י"ש. היינו שהם הביאו אש זרה בבחינת אינם מצווים ועושים, שרצו להשיג ולהביא בחזרה את מדרגת של האבות הקדושים, ולא ידעו שאחרי קבלת תורה עושים רק מה שמצוה הש"י למשה רבינו, וכמו שכתוב לעיל 'ויאמר משה זה הדבר אשר צוה הו"ה תעשו וירא אליכם כבוד הו"ה' (ט ו), היינו שע"י שתקיימו רק מה אשר צוה הו"ה תעשו, אזי יתגלה עליכם כבוד הו"ה כל שם הו"ה בשלימות.

וזהו שכתוב כאן ויקריבו לפני הו"ה שהקריבו והשיגו רק לפני הו"ה ולא שם הו"ה עצמו, אש זרה א"ש ר"ת א"ל שדי שהיא מדרגת האבות הקדושים, שעכשיו לאחר קבלת התורה היא מדרגה זרה, והוא משום אשר לא צוה אותם שקיימו אותם במדרגה של אינם מצווים ועושים.

ולכן מתו נדב ואביהוא ע"ז, כמו שמביא אא"י רבינו הגה"ק רבי חיים יעקב מקאמרנא זלה"ה בספרו פרי חיים (שמיני דף רכו) שמעתי בשם אחד קדוש הרה"ק מו"ה

איתא בבעל הטורים 'אותם' מלא וי"ו, שחטא בששה דברים. אש זרה. הורו בפני רבם. שתויי יין. בנים לא היו להם. נתנו עיניהם בפרנסות. לא נטלו עצה.

והנה יכולים לומר להסביר שורש הפגם של אש זרה, שאמרו שאע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. בהקדים לפרש מש"כ 'וארא אל אברהם יצחק ויעקב באל שדי ושמי הו"ה לא נודעתי להם' (ו ג) ונתקשו בזה המפרשים, למה באמת לא נתגלה הקב"ה לאבות הקדושים רק 'באל שדי', ולא בשם הו"ה כמשה רבינו.

והנראה לומר שהתרגום יונתן בן עוזיאל מתרגם על 'ושמי הו"ה' אפי' שכינתו. היינו שכאן מדבר התורה מהתגלות שנתגלה הקב"ה להאבות ולמשה. וכן איתא בזה"ק (ח"ב כג) וז"ל: א"ר אלעזר, האי קרא דכתיב וארא וכו', מהו וארא ואדבר מיבעי ליה. א"ל אלעזר ברי, רזא עילאה איהו, ת"ח אית גונון דמתחזין, ואית גונון דלא מתחזין וכו', ואלין דמתחזין לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהו וקיימו עלייהו ועל דא כתיב 'וארא' דחמו אינון גונון דאתגליין, ומאן גונון דאתגליין, אינון דאל שדי וכו', וגונון דלעילא סתימין דלא אתגליין לא קאים איניש עלייהו בר ממשא וכו'. תא חזי, ארבע נהורין אינון, תלת מנייהו סתימין וחד דאתגלייא וכו', ועל דא קרינן משה זכה באספקלריא דנהרא, דקיימא על ההוא דלא נהרא, ואבהו הוו חמאן מגו אלין גונון דאתגליין, אינון סתימין דקיימי עלייהו דאינון דלא נהרין, ועל דא כתיב 'וארא' באינון גונון דאתחזין, 'ושמי הו"ה לא נודעתי להם' אלין גונון עלאין סתימין דזהרין, דזכה בהו משה לאסתכלא בהון ע"י"ש.

וואים מכל זה, שכאן מדבר התורה מהתגלות שנתגלה הקב"ה לאבות הקדושים ולמשה רבינו. וזה ידוע שכל התגלות השכינה שיש לאדם הוא רק ע"י תורה ומצוות שמקיים.

והנה האבות הקדושים אע"פ שקיימו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה כמו שאומרים חז"ל במסכת קידושין (פב), אבל מ"מ היו אינם מצווים ועושים, והרי גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה (שם לא),

עטרת מז

אמרות טהורות מרבותינו ז"ע

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלים (ט כב).

רצה לומר, כמו שכתוב אצל משה רבינו 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל' (שמות יא א) והוא על ידי תשובה שעושים ישראל הקדושים. וכן על ידי עשיית מצות של ישראל, היה כח ביד משה להרים את ידו, וגבר ישראל, וכאשר יניח משה את ידו וגבר עמלק, ח"ו כמו שפירש שם רש"י. ה"ה כאן, כשהיו עושים ישראל הקדושים מצות ומעשים טובים, מדות טובות, אז 'וישא אהרן את ידו' כתיב 'ידו' חסר י', באחדות אחד, שמאל וכלל בימין. 'אל העם ויברכם' כי כל רוחניות של עשיית המצות היה פורחת לעילא. לזה 'וישא אהרן את ידו' ג"כ לעילא 'אל העם'. ועל ידי זה 'ויברכם' וזהו כנגד מצות עשה. וידוע הוא שעל ידי חטא נסתלקה השכינה הקדושה למעלה מז' רקיעים, כדאיתא בבראשית רבה, ואח"כ בא אברהם יצחק ויעקב משה אהרן עמרם, והורידו את השכינה בחזרה למטה תוך ישראל. וזהו ג"כ כאן כשראה אהרן, שישראל הקדושים עוסקים במצות ומעשים טובים מדות טובות, אז 'ויברכם', וכן 'וירד' השכינה הקדושה בחזרה 'מעשות החטאת' שהיו החטאים שלהם עושים בתחלה. וכן 'העולה והשלמים', וכל זה היה עושה אהרן, כדי שלא יעשו ישראל עוד שום חטא ועון, וזהו 'וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים' והבן.

בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר הוי"ה לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אקבד וידם אהרן (י א).

'וידם' ב' במסורה דין ואידך 'וידום השמש' (יהושע י ג). לכאורה מה השייכות בין זה לזה, ולדעתי י"ל דהנה הליכת השמש ודאי עושה כי אין לו בחירה, והולך וזורח מצד גזירת המלך הקב"ה ואין לו צד המהפכו, וזה אהרן מצד הטבע היה לו לבכות ולהרים קולו במרידות מפני מיתת שני בניו בבחרות ימיהם, ואהרן מצד הבחירה בחר בדרך הטוב לשתוק וקבל באהבה הכל מצד בחירה בטוב, א"כ הוא גדול מכל הנבראים אשר אין להם בחירה. וזה הפירוש כאן, דע"י 'וידום אהרן' ע"י 'וידום השמש' אצל יהושע, להראות כי הצדיק מצד הבחירה בחר בטוב, ויש בידו לעשות שלא כדרך התורה ח"ו, ע"י 'וידום השמש' אצל יהושע שמשל על כל הנבראים.

פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא

וישמע משה וייטב בעיניו (י ב).

ודע אחי, שאצל תורה שבעל פה כמו צרת הבת וסדר פרשיות שבתפילין וכיוצא בזה, היה בית דין של משה שוה לכל בתי דינין, ומשה רבינו כאחד מהם, כי הלכות הקבועות בתורה שבעל פה מסור ביד חכמים, כפי מה שימצאו סברתן שכך הוא הלכה של תורה שבע"פ היוצא מתורה שבכתב, וכפי מה שיטו סברתן, מצוה להכריע כדעת הרוב. ולזה נאמר אצל משה רבינו 'וישמע משה וייטב בעיניו' ולמה לא שאל פי מלך עליון כמו אצל בנות צלפחד, שאמר (במדבר ט ח) 'עמדו ואשמעה מה יצוה ד' לכם', כי מוטבח היה משה שהשכינה מדברת עמו בכל עת, אלא שעל זה נאמר (דברים ל יב) 'לא בשמים הוא', ולא היה משיבין לו כלל על ענין כזה, הוא מכלל תורה

שבעל פה אשר תלוי בסברת חכמים, אם יש לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות או לאו, וכפי אשר יכריעו הרוב כך הוא הלכה. ובאמת אחר שפילפלו בטוב בהלכה, הוטב בעיני משה סברת אהרן והכריע כדבריו, והודה, ולא בוש לומר לא שמעתי, אלא הודה ואמר לא שמעתי כי דבר הלכה למעשה התלוי בסברא לא ימסרו לו, ואף שבאמת למשה נגלה כל תעלומות, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש וכל סברות של תורה שבעל פה וכל הכרעות של דור ודור עם דורשיו וחכמיו, כידוע אליעזר בני אומר וכיוצא בזה (עי' חגיגה טו), הכל נגלה לאדון הנביאים, היאך יסבירו כל דור ודור והיאך יכריעו כל חכמי דור ודור, אבל דבר זה לא היה אפשר לו לשמוע מלמעלה, כדי שלא יכריע הלכה למעשה מן השמועה, אלא להלכה למעשה צריכין פילפול וסברא והלכה כרבים, והבן היטב דברי אמת.

אוצר החיים' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסת מעלת גרה בבקמה אתה תאכלו (יא ג).

שמעתי ממורי דודי רבינו הקדוש צבי מזידיטשוב, שפעם אחד אמר בדרך הלצה וצחות, שסימני טהרה של בהמה טהורה, הוא אותם האנשים שהולכין רוב ימיהם אחר עסקי מעשה הבחמה, הוא 'מעלה גרה' שמעלה את המעות שלו המכונה בשם גרה, שנותן אותם לצדקה וחסד, וגם 'מפרס פרסה' מלשון (ישעיה נח ז) פרוס לרעב לחמך, דמקרבא הנייתא, ואלו שני סימנים הם סימני טהרה לאנשים פשוטים, ואם חסר אחד טמא, ודי בזה להזהיר.

היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

וזה היה חטא נדב ואביהוא כמבואר לקמן, שרצו להוסיף אהבה על אהבה, וקירבו במקום שלא היה ראוי שיתקרבו כל כך, וזה בעצמו חטא גדול והבן. וכיון שאמר אהרן כל 'כך עבירה ביד בניי' וסבר שעשו עבירות, ואמר לו משה שזה היה מגודל אהבה והתשוקה לאל יתברך מסרו נפשם, נמצא שבוה 'גדולים הם ממני וממך', שלא זכינו לכל כך אהבה ותשוקה ומסירת נפש לאל יתברך, כי 'סבר הייתי או בי או כך יתקדש הבית' שיתרבו בנו כל כך שפעת אלהי עד שלא נוכל לילך בהדרגה, והבן.

יתורץ כל המבוכות הראשונים, עיין דברי רבינו [הקרבן אהרן] מה שהוקשה הרא"ם. ולדרכינו יבא הכל לנכון, כי על ידי משה ואהרן לא נתקדש הבית לא בדרך ראשון, דאם היה נתקדש לא היה מתו נדב ואביהוא, כי אף שחטאו היה ממתין להם כמו בסני מבלי לערוב השמחה מכל שכן שלא חטאו. וע"י נדב ואביהוא נתקדש בדרך השני שהוסיפו אהבה, ולכן גדולים בזה ענין התשוקה ממה ואהרן, והבן מאוד הצדקות הדין בא מכניעת הנפש לאל יתברך.

עשירית האפה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

עליו את הדין שנאמר 'ואנכי עפר ואפר'. יעקב צידק עליו את הדין שנאמר 'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך'.

'תורת כהנים', מכילתא דמילואים כג

ביאור הדבר 'מסיני נאמר לי' כי בסני מגודל השמחה והדביקות לא נזהרו כל כך להיות במורא ופחד, ועל זה נאמר (שמות כד יא) 'ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו' דהיינו ראוי להשתלח, כי באמת החכם ישכיל בהאי נהירא דינא יתיב, ולכן צריכין להיות תמיד במורא ופחד, ובסני ויותר להם, אבל אמר לו שהבית יתקדש במכובדים, ויהיה פירוש או שהמכובדים והגדולים יהיו באימה ויראה לפני המקום ברוך הוא וברוך שמו, עד שישאר העם ילמדו קל וחומר ומה אילו קרובי המקום מורא שמים כל כך עליהם באימה ופחד, מכל שכן אלו. או שיתפרש באם לא יזהרו כ"כ באימה, יתקדש במכובדים שיעשה דין במכובדים, שדרך המכובדים מגודל תשוקה ואהבה למקום, בפרט ביום שנבנה המקדש, לקרב ביותר.

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבותינו ז"ע

ותצא אש מלפני הוי"ה ותאכל אותם ויגתו לפני הוי"ה (י ב).

כיצד היתה מיתתן, שני חוטאים של אש יצאו מבית קדשי הקדשים ונחלקו לד', ב' נכנסו בחוטמו של זה וב' בחוטמו של זה. ונשרף גופם, ובגדיהם קיימים, שנאמר 'ותצא אש מלפני ה''. היה אהרן עומד ותוהא אומר אוי לי, כך עבירה בידי, וביד בניי שכך הגעתי. נכנס משה אצלו והיה מפיסו. אמר לו אהרן אחי מסיני נאמר לי עתיד אני לקדש את הבית הזה. באדם גדול אני מקדשו. הייתי סבור או בי או בך הבית מתקדש, עכשיו נמצאו בניך גדולים ממני וממך שבהם הבית נתקדש. כיון ששמע אהרן כך, צדק עליו את הדין ושתק שנאמר 'וידום אהרן'. ולמודים צדיקים שמצדיקים עליהם את הדין. אברהם צידק

עטרת הזוהר

זוהר הקדוש עם פירושו 'דמשק אליעזר'

רבי יהודה מבאר סוד הקרבנות שהכהן הקריב ביום השמיני למילואים, שהמלכות נשלמות ביום השמיני מו"ק דז"א ומתעטרת בחו"ג, ומביא עגל לכפר על חטא העגל

רבי יהודה פתח, 'ויהי ביום השמיני', לבתר דאשתלים אהרן באינון שבועה יומיו, ואתעשר בהו כמו שכתב רש"י זללה"ה ויהי ביום השמיני, שמיני למלואים הוא ר"ח ניסן שהוקם המשכן בו ביום, ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם (פרק ז), ויזא תמינאה בעיא לאשתלמא מן שבועה, דאשתלמא על ידי דבהנא ע"י כהן נשלמות מלכות מן שבועה ימים ימי המלואים, שהם ז"ת דז"א הנקרא יומם, ועל דא פולחנא בתמינאה, לאתעשרא מן שבועה ע"י שמלכות נתמלאת מן שבועה, אז מתעטרא ג"כ בב' עטרין, עטרא דגבורה ועטרא דחסדים. ולאשתלמא פהנא על ההוא חובה דחב בקדמיתא, הךא הוא דכתיב, 'ויאמר אל אהרן קח לך עגל', הא אוקמוה 'עגל' ודאי, לכפרא על ההוא עגל, דכתיב (שמות לב ד) 'ויעשהו עגל מסכה'.

הכהן מביא בן בקר שהוא חסדים ולא בן פרה שהיא די' נים, ומביא משל כשורצה לשלוח דורון למלך מביא מבית אחר ולא מבית המלך

'בן בקר', מאי טעמא 'בן בקר' ולא 'בן פרה', אלא איהו בעי לאשתלמא לגבי פרה והוא דינים פ"ה, ולא היה אלא דינים ממותקים, ולא היה עוד בשלימות התיקון, לזה היה מקריבין בן בקר שנעשה מדינים חסדים טובים, מסוד ואל הבקר רין אברהם (בראשית יח ז), ולא אתחזי לקרבא מינה לגבה פרה אלא דייקא בן בקר. מאן דשדר דורון למלכא, חמיתון דנסיב מבי מלכא, ויהיב למלכא, אלא דורונא לשדרא למלכא, מבי אחרא אצטריד, ולא מבי מלכא.

רבי יוסי שאל את רבי יהודה אם בן איך מביא עגל לכפר על חטא העגל, תירץ לו רבי יהודה שאינו אותו העגל שהטא בו שהחטא היה בן פרה והכפרה בכך בקר

רבי יוסי אמר, מדידיה לדידיה לא אתחזי כאן היה הכהן צריך להמתיק הדינים עד שיהיה הגבורות חסדים, לזה צריך להקריב עגל בן בקר דייקא ולא בן פרה, ועוד שיום השמיני הזה היה גודל עת רצון הטוב לפני ישראל, לזה אינו רשאי להזכיר שום דין שהוא פרה פ"ה, אלא דייקא בקר חסד הראשון דאברהם, שהוא בחינת מלך הדר מלך השמיני, שכל התיקון מו' מלכין קדמאין הוא היה מתקן, בסוד מילה שנתנה בשמיני, כדאיתא בע"ח (שער אצילות בקיצור פ"ב), לזה עגל בעצמה הוא הזכרת החטא מקודם, ואם אצלו ג"כ פרה אזי לא מבעיא שלא יהיה נמתק כל כך עון העגל, אלא היה מעוררין דינים גדולים ח"ו על ישראל, לזה אמר מדידיה של עגל שהוא דין לדידיה, פרה פ"ה ר"ה דינים, לא אתחזי שיכולין להמתיק מישראל הדינים של חוב העגל, לזה דייקא בן בקר שבו הכל נמתק, עד שנעשה זכויות וחסדים טובים, אמר רבי יהודה בגין כך 'בן בקר'

רבי יהודה פתח, 'ויהי ביום השמיני', לבתר דאשתלים אהרן באינון שבועה יומיו, ואתעשר בהו, ויזא תמינאה בעיא לאשתלמא מן שבועה, דאשתלמא על ידי דבהנא, ועל דא פולחנא בתמינאה, לאתעשרא מן שבועה, ולאשתלמא פהנא על ההוא חובה דחב בקדמיתא, הךא הוא דכתיב, 'ויאמר אל אהרן קח לך עגל', הא אוקמוה 'עגל' ודאי, לכפרא על ההוא עגל, דכתיב (שמות לב ד) 'ויעשהו עגל מסכה'.

'בן בקר', מאי טעמא 'בן בקר' ולא 'בן פרה', אלא איהו בעי לאשתלמא לגבי פרה, לא אתחזי לקרבא מינה לגבה, מאן דשדר דורון למלכא, חמיתון דנסיב מבי מלכא, ויהיב למלכא, אלא דורונא לשדרא למלכא, מבי אחרא אצטריד, ולא מבי מלכא.

רבי יוסי אמר, מדידיה לדידיה לא אתחזי. אמר רבי יהודה בגין כך 'בן בקר' ודאי ולא 'בן פרה'. 'לחטאת', לדכא על ההוא חובה דחב ביה.

'ואיל לעולה תמימים', 'תמימים' מבעי ליה, אי תימא דעל איל ועגל קאמר, לאו הכי, דהא תרנויהו לא סלקין לעולה, דהא כתיב 'לעולה תמימים', ועגל לחטאת סלקא, מהו 'תמימים', וכתיב 'איל'.

אלא אילו דיצחק לקרבא לגבי פרה, דאדבר תרי זמני בקרא, חד דכתיב (בראשית כב יג) 'וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו', הא חד, וחד 'וילך אברהם ויקח את האיל', הא תרי, ויעלהו לעולה, ועל דא 'איל לעולה תמימים', תרי איל, דאיהו תרי, ועל דא גבורות תנינן, ומנייהו מתפרשין לכמה אחרנין.

(זוהר שמיני לח.)

הם ה' גבורות, שכל אחת כולל מעשר הרי ה' פ' עשר, הרי חמשים שערי בינה שיש ביסודה, כדאיתא בע"ח (שער טנ"א פ"ח), הרי איל של יצחק שהוא שורש של ה' גבורות ראוי לקרבא לגבי פרה, דאדבר תרי זמני בקרא ב' פעמים איל, חד דכתיב (בראשית כב יג) 'וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו', הא חד, וחד 'וילך אברהם ויקח את האיל', הא תרי הרי עכור זה כתיב כאן תמימים לשון רבים, הרי מן הראוי לא צריך לכתוב בהעקידה דיצחק אחר, אלא רז"ל (אבות פ"ה מ"ו) אמרו שאילו של יצחק נברא במעשה בראשית, שזוהו דכתיב 'וישא אברהם את עיניו' למעשה בראשית 'וירא והנה איל אחר' שהוא מוכן ליום השמיני של ימי המלואים, שז' ימים שהם ז' מדות היה ממלאים חסרון של יום השמיני שהוא מלכות, שחסר לה היסוד, כדאיתא בע"ח (שער תיקון נוקבא פ"ב כלל י"ג), 'ואיל אחר הזה נאחו בסבך' סבך עולה פ"ב, ב' פעמים א"ם, וזהו בסבך ב"פ א"ם, הוא אמא עלאה בינה, ואמא תתאה רחל, 'בקרנ"ו' העולה שס"ח, שהוא ב"פ חיי"ם, ש' עולה חיים, ג"פ י"ו וי"ו וי"ו וי"ו, עולה חיים, ונשאר ס"ח עולה ג"כ חיים, הרי בקרניו ב"פ חיי"ם, אזי משם המשיך אברהם ליצחק חיים, ואחר זה כתיב 'וילך אברהם' חסד עליון, ויקח את האיל' שהוא מלכות רחל, 'ויעלהו לעולה' כי היא צריכה לעולה, 'תחת בנו' שהוא יצחק יסוד צדיק ק"ץ ח"ו שהוא יחוד הקדוש, ועל דא 'איל לעולה תמימים', תרי איל איל דכאן, ואילו של יצחק, ששניהם הם בינה ומלכות, דאיהו תרי יצחק יסוד צדיק כולל שניהם, ועל דא גבורות תנינן שניהם בינה ומלכות הם ב' גבורות שורשיות, ומנייהו מתפרשין לכמה אחרנין שמבינה מתפשט ה"ג לזו"ג, וממלכות גבורות לצורך בריאה יצירה עשיה.

ודאי ולא 'בן פרה'. 'לחטאת', לדכא על ההוא חובה דחב ביה בעגל.

מבאר מה שנאמר על האיל 'תמימים' בלשון רבים ולא 'תמים' בלשון יחיד

'ואיל לעולה תמימים', 'תמימים' מבעי ליה, אי תימא דעל איל ועגל קאמר תמימים לשון רבים, לאו הכי, דהא תרנויהו עגל ואיל, לא סלקין לעולה, דהא כתיב 'לעולה תמימים', ועגל לחטאת סלקא כדכתיב עגל בן בקר לחטאת, מהו 'תמימים', וכתיב 'איל' איל אינו אלא לשון יחיד, ותמימים הוא לשון רבים.

מבאר שנאמר 'תמימים' בלשון רבים על ב' אילים, א. איל דכאן מסוד המלכות, ב. איל דיצחק מסוד הבינה

אלא אילו דיצחק לקרבא לגבי פרה אילו דיצחק שהוא גבורה יכולין להקריב אצל פרה שהוא ג"כ גבורות דינים, ולמד ר' יוסי גזירה שוה יצחק היה תמים אחר העקידה, כי ראוי היה יצחק להקריב לעולה תמימה, ואילו מסתמא ג"כ היה תמימה, כי היה מקריב אותו לעולה, וכאן כתיב תמימה אצל האיל, ומה דכתיב כאן תמימים לשון רבים, מיידי מבי אילים, איל דכאן, ואיל דכתיב אצל יצחק, כי שם לא כתיב תמימה כלל, ואילו של יצחק הוא בחינת אמא בינה ה' ראשונה, כי בן א"ל עולה א"ם, והוא ראוי לקרבא לגבי פרה שהוא מלכות, שבה פ"ר גבורות מנוצף ב'ה' של יסודה דילה, שזהו עיקר עבודה שמלכות עולת עד הבינה, כדאיתא בפע"ח (שער הק"ש פ"ב), שזוהו סוד (רות א יט) ותלכנה שתיהם יחדיו ב' ההי"ן, וכן פרה פ"ה, היא בעצמה באמא איל פ"ר עולה מנוצף, ה' אותיות שלהם

עטרת זקנים

יומא דהילולא ממאורי הדורות

רבינו הרה"ק רבי חיים ב"ר יוסף וויטאל ז"ל

ל' ניסן ה'ש"פ

תולדותיו

רבינו חיים וויטאל ז"ל נולד בשנת ה'ש"ג, לאביו הרב ר' יוסף וויטאל קאלאריס ז"ל, סופר תפילין בקדושה ובטהרה בכונה ובטבילה, ובקי ואומן גדול במלאכת הכתיבה, וזה כותב עליו בנו רבינו המהרש"ב בספר החזיונות שלו, וז"ל: וגם לי אני היה הוא [רבי יוסף קארן] ז"ל מזהירי בלימודי בשם המגיד הנזכר, והיה אומר, כי חצי העולם היה מתקיים בזכות אבא מארי, בזכות התפילין המפוארים שהיה הוא כותב, עכ"ל. ואותן הדברים אמר עליו ג"כ מרן הארי"י ז"ל כמובא בספר שער הגלגולים (הקדמה לח), שעד רבי שמואל וויטאל ז"ל בן של רבינו המהרש"ב, וז"ל: והרב הגדול הארי"י זלה"ה אמר למורי אבי זלה"ה, שחצי העולם היה ניזון בזכות זקניו ע"ה, באמצעות התפילין הכשרים שהיה עושה עכ"ל. בעשרה לחודש חשוון ה'שכ"ו נשא רבינו המהרש"ב לאשה את בת הרה"ק ר' משה סעדיה ז"ל.

דן ידיו עמו

רבנו היה תלמיד בנגלה של מוהר"ר משה אלשיך ז"ל בעל ה'תורת משה', שהיה מגדולי תלמידיו של מרן בעל הבית יוסף ונסמך על ידו, והוא סמך את תלמידו המהרש"ב, והוא נוסח הסכימה שסמך האלשיך לרבינו המהרש"ב, החכם השלם החסיד המקובל ה"ה רבי חיים וויטאל נ"י, ולראיה בידו שיוורה יורד ידיו בכל דין מוסמך, כתבתי ונתתי בידו היום יום עשרים לחודש אלול שנת ה'ש"ן, משה בכ"ר חיים אלשיך זלה"ה. ואכן רבינו המהרש"ב שימש כל ימיו ברבנות ודן ופטר, והרביץ תורה בישראל, והעמיד תלמידים הרבה, בתחילה הרביץ תורה בצפת ע"ה"ק, ואחר כך עבר לגור בירושלים ע"ה"ק, ושמע ברבנות יחד עם רעו וידידו כמורה"ר בצלאל אשכנזי ז"ל. ונזכר ע"י הגאון הר"ש עדני ז"ל בעל המחבר ספר 'מלאכת שלמה' על המשניות בהקדמתו, וז"ל: ולעיר ירושלים ע"ה"ק תוב"ב הובאתי תמיד, בין עפר רגלי החכמים אשר היו שם נתאבקתי, הלא המה עמודי הגולה והאריאל, כמו החכם השלם המקובל האלהי כמורה"ר חיים וויטאל נ"ע, ומורנו הרב אשכנזי כמורה"ר בצלאל נ"ע, ולוולתם מורי הוראות, עכ"ל. ולאחמ"כ עבר לדמשק והיה רב דק"ק איסלקין, וגם שם היה מורה הוראה ומרביץ תורה, והיה מרבה בדרשות לעורר לעם לשוב בתשובה שלימה לאביהם שבשמים.

מעשה בענין הליכתו לדמשק

בענין הליכתו מירושלים לדמשק, כותב רבינו החיד"א ז"ל מה שקיבל מרבני זקני ירושלים ת"ו, וז"ל: ידוע דחוקיה המלך ע"ה מפני סנחריב סתם את מי גיחון, ועד היום יום הששי בחצות שנסגרים פתחי שערי ירושלים, כי כל הישמעאלים הולכים בעוה"ר למקום המקדש, נשארה העיר כמעט ריקנית, וע"כ סוגרים השערים, וההולך שם אצל שער אחד אשר הוא סמוך למגדל, שומע קול מים רבים שהולכים מתחת לארץ. ובזמן שהרב מהרש"ב היה בעיה"ק ירושלים, בא שר אחד תקף הנקרא אבו סיפ"ן, וידע שמלך ישראל סתם מי גיחון, ושאל אם נמצא היום מי שיוכל לפתחו, ואמרו לו הגוים, יש חכם שהוא אלהי ושמו רבי חיים וויטאל ודאי שהוא יכול לפתחו, ושלח אחריו יום הששי, ואמר לו גורני עליך שבעוד שהולך הוא למקום המקדש,

פתוח תפתח את הנהר הזה שסתם מלך שלכם והוא נצרך הרבה לעיר, ועליך מוטל לפתחו ואם אין דמך בראשך, ומהרש"ב ברח ועשה קפיצת הדרך והלך לדמשק, ובא אליו רבינו הארי"י ז"ל, ובחלום ידבר בו, הסכלת עשו כי זה השר היה לגלול סנחריב, וכן נקרא אבו סיפ"ן שבערבי פירושו אבי התרבות, ואתה יש כך ניצוץ חזקיה המלך, והיתה שעת הכושר לתקן ולפתוח מי גיחון, כי שלא ברצון חכמים עשה חזקיה המלך ע"ה שהוא מהדברים שלא הודו לו, ובהו היתה אתחלתא דנאולה, והשיבו מהרש"ב לא רציית להשתמש בשמות הקדש, ואמר לו הארי"י אלו לא נשתמשת בשמות הקדושים לבא לדמשק החרשתי, אבל מאחר שנשתמשת, לזה היית יכול להשתמש לפתחו, והיה קידוש השם ותקון גדול, אמר לו מהרש"ב א"כ אחזור לירושלים לפתחו, א"ל חליף שעתא ולאוי ימניה הוא, ע"כ שמעתי.

בצל רבו מרן הארי"י ז"ל

כשנתיים ימים קודם הסתלקותו של מרן הארי"י ז"ל, בהיותו במצרים, הוגד לו למרן הארי"י ז"ל ברוח"ק, כי כל ביאתו בעולם הזה הוא בשביל תלמידו רבינו המהרש"ב, וכל השנות שהשיג עד עתה ילמד את רבינו המהרש"ב, וע"י תתפשט תורתו בעולם, ואכן כל ביאתו של רבינו הארי"י ז"ל לעיר הקדוש צפת ת"י, לא היה אלא בשביל ללמד את רבינו המהרש"ב, וכל לימודו עמו היה רק שנה ועשרה חודשים, מתחילת שנת ה'של"א עד להסתלקותו של מרן רבינו הארי"י ז"ל ביום ה' אב ה'של"ב. ומרן הארי"י ז"ל נסע עמו על ימה של טבריה, ובאמצע הדרך הוציא צלוחית מים מהים, והשקה אותו לרבינו המהרש"ב, ואמר לו שזו המים הוא מבארה של מרים, ועל ידו יפתחו לך כל מעינות החכמה, ותזכה להשיג כל הענינים אשר אלמד איתך (ענין שער הגלגולים הקדמה לו). ואכן רבינו המהרש"ב היה מגדולי תלמידיו, מבחינת בור סוד שאינו מאבד טיפה. והרב המקובל כמורה"ר חיים הכהן ז"ל תלמיד המהרש"ב, כתב בהקדמתו לספר טור ברכת וז"ל: והנה מעולם הארי"י ז"ל לא לימד תורה זולת לקדוש רבי חיים וויטאל זלה"ה, והעשרה היושבים עמו אין לומדים מפי הארי"י ז"ל, רק אומר הקדמה אחת ומסתלק כדרך משה רבינו ע"ה, וכולם לומדים עם הקדוש הרב חיים וויטאל ז"ל, עכ"ל. ואף אחרי הסתלקותו של רבינו הארי"י ז"ל, היה הוא היחיד מבין תלמידיו שדלה והשקה מתורת רבו, ואותו סמכו גדולי תלמידיו של רבינו הארי"י ז"ל להיות ממלא מקומו. והא לך שטר התקשרות שכתבו תלמידיו רבינו הארי"י ז"ל למרן המהרש"ב סמוך לפטירת רבינו הארי"י ז"ל, וז"ל: אנחנו החתומים מטה, קבלנו עלינו להיות החברה אחת את הש"ת, ולעסוק בתורתו וימם ולילה ככל אשר יורנו מורנו הרב החכם השלם האלקי כמורה"ר חיים וויטאל נר"ו, ונלמוד עמו בחכמת האמת, ונהיה נאמני רוח, ומכסים דבר מכל מה שיאמר אלינו, ולא נטריה עליו להפציר בו יותר מדי מהדברים שאינו רוצה לגלות לנו, ולא נגלה לזולתנו שום סוד מכל מה שנשמע מפיו בדרך האמת וכו', ועליו חתום גדולי תלמידיו רבינו הארי"י ז"ל.

כתבי מרן הארי"י ז"ל

רבינו המהרש"ב בהיותו היחיד אשר נתן לו רבו הארי"י ז"ל רשות להיות הכותב של ספריו, התחיל לכתוב את דברי רבו הארי"י ז"ל בכמה וכמה מהדורות, עד שהשאיר מהדורא אחת האמצעית בידי בנו הרב רבי שמואל ז"ל, שבזאת המהדורא ילמדו את דברי מרן הארי"י ז"ל. ואת המהדורא האחרונה שכתב ואשר שם הרחיב והעמיק וביאר את דברי רבו חשש להדפיס, וציוה שאחרי מותו יקברו עמו בקברו, אמנם מן השמים יעצו אחרת, ולאחר הסתלקותו ולאחר שאלת הלוים שעשו גדולי וצדיקי הדור ובראשם רבינו המהר"י צמח ז"ל, הוציאו מהקבורה את גניית הספרים, להחיות עם רב, כדי שיוכלו להבין ולהתעמק בדברי רבינו הארי"י ז"ל ביתר הרחבה ובהירות, ואשר נכתב ע"י נאמן ביתו ומורשתו היחיד המהרש"ב ז"ל. ואכן נשאר בידינו כתבי מרן הארי"י ז"ל שכתב המהרש"ב אשר נתפשטו על פני תבל, שהם השמונה שערים, ונסדרו השמונה שערים בשתי מהדורות, אחד ע"י בנו המהרש"ב ז"ל

שהם: שער הקדמות, שער מאמרי רשב"י, שער מאמרי חז"ל, שער הכוונות, שער המצוות, שער הפסוקים, שער רוח הקודש, שער הגלגולים. ואחד ע"י מוהר"י צמח והר"מ פאפירוש ז"ל שהם: דרך עין חיים (כלול מ' ספרים: אוצרות חיים, קהלת יעקב, אדם ישר), זוהר הרקיע (על זוה"ק) קול ברמה (על האדרא רבא), ליקוטי הש"ס, פרי עין חיים, טעמי המצוות, ליקוטי תורה, שער היחודים ותיקוני עוונות, ספר הגלגולים. כמ"כ סידרו כתבי מרן הארי"י ז"ל שהם חוץ לשמונה שערים והם: מבוא שערים, ארבע מאות שקל כסף, ועוד.

רבינו המהרש"ב כתב ספרים מעצמו וה"ה: עין הדעת טוב ב"ה, ספר 'שערי קדושה' והוא הקדמה לבאים לפרסם בלימוד כתבי הארי"י ז"ל, הגהות על ספר זוהר, ספר התכונה, ספר הגורלות, ספר דרך החיים, ספר החזיונות.

הסתלקותו

רבינו נסתלק בשנת הע"ז לחייו, ביום ל' לחודש ניסן ה'ש"פ, בעיר דמשק שבסוריא ושם נטמן. וז"ל מצבתו: האבן הזאת מצבת קבורת חד מבני עליה, דנהירין ליה שבילי דשמיא כבן עוזי בשוקי טבריא, אשר היה בתורה עמלו, בנגלה ובנסתר, יומו ולילו, ידיו רב לו, צדיק באמונתו, עולם האירה תורתו, אף כי אחרי מותו, ויהי האיש ההוא גדול, מנ"י הרב הגדול, מבצר עוז ומגדול, מר קשישא, כולל כל דבר שבקדושה, חסידא קדישא ופרישא, מורנו ורבונו, הודנו והדרנו, עטרת ראשנו, המקובל האלהי המפורסם כמורה"ר חיים וויטאל זצוק"ל, עלה לשמים יום שלשים לחדש ניסן שנת ה'ש"ף לפ"ג, והי רצון שזכותו יגן עליו, ועל כל ישראל אמן, נפש אדוני צרורה בצרור החיים. עכ"ל מצבתו.

השאיר אחריו את בנו ותלמידו המקובל האלקי הרב רבי שמואל וויטאל זלה"ה, אשר כתב והעריך מחדש את דברי אביו המהרש"ב ז"ל בשמונה שערים כנ"ל. וגם הוא הוציא לאור הרבה ספרים והגהות על דרך הנגלה והנסתר.

זכותו יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

אחי אחי הנעים ראיתי בכמה מקובלים הקדמונים לפנינו, היינו הרב הקדוש א"א ר' שלום שרביא זלה"ה (נהר שלום דף לד ט"א) וכיוצא בו כמה קדושי עליונים, מזהירין באזהרה גדולה שלא ללמוד שום דברי סתרי תורה משאר תלמידי מרן הארי"י זלה"ה, אלא דייקא מכתבי מרן הרב א"א רבינו רבי חיים וויטאל זלה"ה, שמרן רבינו הארי"י מסר לו לבדו כל כחו בסמיכה גדולה, ברשות ששמע במתיבתא דרקיעא שילך לעיר הקדוש צפת שבארץ ישראל ויסמך להרש"ו הנ"ל, והוא ימלא את מקומו לאחר פטירתו, וכך עשה מרן הארי"י זלה"ה שהלך ממצרים שהיה דר שם כמה שנים, ושאר תלמידיו לא היו מקבלים ממנו תורתו תורת אמת, אלא מכח שמיעה ולימוד קצת, ולא מסר להם בפירוש אלא מכללל אתמר להם, עז לה מזהירין הקדושים שלא ללמוד בשום ספר המיוסד על פי סוד. ולא עוד, שאסרו לעיין בהם גם כן כלל, וכן שמעתי מאמורי"ר מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק אייזיק יהודה יחיאל זלה"ה, שכל החברים שלו שלמדו וקיבלו מרבינו מרן דודו רבינו צבי מזודיטשוב, והראש מן התלמידים וחברו של אאמור"ר זלה"ה היה הרב הקדוש רבי יהודה צבי זלה"ה מזודיטשוב אבד"ק ראדויל בעל המחבר עמוד התורה וספר דעת קדושים, שכולם פה אחד היו מקובלים מרבם רבינו דודי ר' צבי מזודיטשוב, שלא לעיין ולא להשיג בשום ספר של סתרי תורה אלא דייקא הוא ולא אחר בכתבי מרן הרש"ו זלה"ה ולא בשאר כתבים של תלמידי הארי"י זלה"ה, וכן כתב רבינו דודי ר' צבי מזודיטשוב בעצמו בספר פרי קודש הלולים בהתחלה של ספר הנ"ל, הנה כבר נצטוונו שלא להאמין בסתרי תורה זולת לדברי מהרש"ב זלה"ה אשר לא זזה ידו מן ידי רבו הקדוש, ובמקום שהרב מהרש"ב זלה"ה הקדוש מביא בעצמו דברי החברים, רשות לנו להאמין לדבריהם, אחר שמאמר הוא קבלו מולם ביחד ממרן הארי"י זלה"ה וכו', ע"ש.

הקדמת 'דמשק אליעזר' דרך הקדוש אות נב, מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא